

ЕПВО
Министерска конференция
Букурещ 2012 г.

Да използваме потенциала си по най-добрия възможен начин: Консолидиране на Европейското пространство за висше образование

Букурещко комюнике

ОКОНЧАТЕЛНА ВЕРСИЯ

Ние, министрите, отговарящи за висшето образование, от 47-те държави членки на Европейското пространство за висше образование (ЕПВО) се срещнахме в Букурещ на 26 и 27 април 2012 г., за да отчетем постигнатото в рамките на Болонския процес и да договорим бъдещите приоритети на ЕПВО.

Инвестиране във висшето образование за бъдещето

Европа преминава през икономическа и финансова криза, която има сериозни социални последици. В сферата на висшето образование кризата оказва влияние върху наличието на адекватно финансиране и прави перспективите пред завършващите по-несигурни.

Висшето образование е важна част от преодоляването на трудностите, които изпитваме в настоящия момент. Силните и отговорни системи за висше образование осигуряват основите за процъфтяването на обществата на знанието. Висшето образование следва да бъде в основата на усилията за преодоляване на кризата – в този момент повече от всякога.

Като имаме това предвид, поемаме ангажимент да осигурим възможно най-доброто ниво на обществено финансиране за висшето образование и да се възползваме от други подходящи източници като инвестиция в нашето бъдеще. Ние ще подкрепяме нашите институции при обучаването на креативни, иновативни, критично мислещи и отговорни дипломирани студенти, които са необходими за постигане на икономически растеж и устойчиво развитие на нашите демокрации. Решени сме да работим заедно по тези въпроси с оглед намаляване на младежката безработица.

ЕПВО вчера, днес и утре

Болонските реформи промениха облика на висшето образование в цяла Европа, благодарение на участието и посветеността на институциите за висше образование, техните служители и студенти.

Структурите за осигуряване на висше образование в Европа сега работят по-съгласувано и са по-съпоставими. Системите за осигуряване на качество допринасят за изграждане на доверие, квалификациите от висшето образование са по-разпознаваеми зад граница и все повече хора се обучават за придобиване на висше образование. Днес студентите се възползват от по-разнообразни възможности за получаване на образование и са по-мобилни. Визията за едно интегрирано ЕПВО е на път да бъде постигната.

При все това, както сочи докладът за реализацията на Болонския процес, ние следва да положим допълнителни усилия за консолидация и използване на резултатите от напредъка. Ще се борим за по-голяма съгласуваност между нашите политики, особено при завършването на прехода към система, основана на три степени, използването на академични кредити (ECTS), издаването на дипломни приложения, подобряване осигуряването на качество и прилагането на квалификационните рамки, включително определяне и оценка на резултатите от обучението.

Ние ще преследваме следните цели: осигуряване на качествено висше образование за всички, увеличаване заетостта на завършилите и повишаване нивата на мобилност като средство за по-добро обучение.

Нашите действия за постигане на тези цели ще бъдат подкрепени от непрекъснати усилия за съгласуване на националните практики с целите и политиките на ЕПВО, като обърнем внимание на политическите сфери, където е необходима допълнителна работа. За периода 2012 – 2015 г. ще се концентрираме върху пълна подкрепа на институциите за висше образование и заинтересованите лица в техните усилия да направят значими промени и да продължат със системното изпълнение на всички линии на действие, предвидени в Болонския процес.

Осигуряване на качествено образование за всички

Увеличаването на достъпа до висше образование е предварително условие за обществен напредък и икономическо развитие. Ние се споразумяваме да приемем национални мерки за цялостно увеличаване на достъпа до висше образование. Ще работим за увеличаване броя на завършващите и гарантиране на своевременния напредък в сферата на висшето образование във всички държави от ЕПВО.

Студентската общност, която постъпва в и завършва институции за висше образование, следва да отразява разнообразието от хора, живеещи в Европа. Ние ще увеличаваме своите усилия за подпомагане на по-слабо представените групи с цел развиване на **социалното измерение** на висшето образование, намаляване на неравенствата и осигуряване на адекватна мрежа от услуги, подпомагаща студентите, консултации и насоки за студентите, гъвкави учебни програми и алтернативни пътища за достъп до висше образование, включително и чрез признаване на предишно обучение. Ние насърчаваме прилагането на партньорски обучения на студентите във връзка със социалното измерение и ще се насочим към мониториране на напредъка в тази сфера.

Ние препотвърждаваме ангажимента си за насърчаване на **обучение** в сферата на висшето образование, **насочено към студентите**, което се характеризира с иновативни методи на преподаване, включващи студентите като активни участници в собственото им обучение. Съвместно с институциите, студентите и служителите, ние ще улесняваме подкрепящата и вдъхновяваща работна и учебна среда.

Висшето образование следва да бъде открит процес в рамките, на който студентите развиват интелектуална независимост и лична самоувереност съвместно с дисциплинираното придобиване на знания и умения. Благодарение на осъществяването на академично обучение и изследователска дейност, студентите следва да придобият способността уверено да преценяват ситуации и да основават своите действия на критично обмисляне.

Осигуряването на качество е ключово за изграждането на доверие и за увеличаването на атрактивността на ЕПВО, включително и при предлагане на трансгранично обучение. Ние се ангажираме както да поддържаме обществената отговорност за осигуряване на качество, така и активно да включим широк кръг от заинтересовани лица в развитието на този процес. Оценяваме доклада на Европейската мрежа за осигуряване на качество във висшето образование (ENQA), Европейския студентски съюз (ESU), Европейската университетска асоциация (EUA) и Европейската асоциация на институциите за висше образование (EURASHE) (групата Е4) за съставянето и прилагането на „Европейските стандарти и указания за осигуряване на качество” (ЕСУ)¹. Ние ще ревизираме ЕСУ, за да подобрим тяхната яснота, приложимост и полезност, както и техния обхват. Прегледът ще се базира на начално предложение, което ще бъде изготвено от Е4 в сътрудничество с организациите Education International, BUSINESSEUROPE и Европейския регистър за осигуряване на качество на висшето образование (EQAR) и ще бъде предадена на Работната група за развитие на Болонския процес (BFUG).

Приветстваме външното оценяване на EQAR и насърчаваме агенциите за осигуряване на качество да кандидатстват за регистрация. Ще разрешим на агенциите, регистрирани в EQAR, да осъществяват своите дейности в рамките на ЕПВО, като се съобразяват с националните изисквания. По-конкретно, нашата цел е да признаваме решенията на агенциите за осигуряване на качество, регистрирани в ЕРОК, свързани със съвместните програми и програмите за придобиване на две квалификации едновременно.

Ние потвърждаваме ангажимента си да поддържаме обществената отговорност за висшето образование и осъзнаваме необходимостта да започнем диалог за **финансирането и управлението** на висшето образование. Осъзнаваме колко е важно да доразработваме подходящи финансови инструменти за постигане на нашите общи цели. В допълнение, подчертаваме значимостта на развиването на по-ефективни структури за управление и ръководене на институциите за висше образование. Ние се ангажираме да подкрепяме ангажирането на студентите и служителите в управленските структури на всички нива и препотвърждаваме нашия ангажимент за създаване на автономни и отговорни образователни институции, които приемат академичната свобода.

Увеличаване на заетостта за посрещане на нуждите на Европа

Днешните завършващи трябва да комбинират многостранни, мултидисциплинарни и иновативни умения и компетенции с актуални познания в конкретна област, за да са в състояние да допринасят за постигане на широкообхватните нужди на обществото и трудовия пазар. Нашата цел е да увеличаваме **заетостта**, както и да подобряваме личното и професионалното развитие на завършилите през целите им кариери. Ще постигнем това чрез подобряване на сътрудничеството между работодателите, студентите и институциите за висше образование, особено при разработването на учебни програми, които подпомагат увеличаването на иновациите, предприемаческия и изследователския потенциал на завършилите. Ученето през целия живот е един от важните фактори за посрещане на нуждите на променящия се трудов пазар, като институциите за висше образование играят ключова роля за предаването на знания и

¹ Европейска асоциация за осигуряване на качество (2011 г.): „Планиране на реализацията и прилагането на ЕСУ”.

подсилването на регионалното развитие, включително и чрез непрекъснато развиване на компетенциите и подсилването на *съюзите на знанието*.

Нашите общества се нуждаят от институции за висше образование, които да имат иновативен принос към устойчивото развитие, поради което висшето образование следва да осигури по-добра връзка между **изследователската дейност**, преподаването и ученето на всички нива. Учебните програми следва да отразяват променящите се изследователски приоритети и нововъзникващите дисциплини, като изследователската дейност трябва да поддържа преподаването и обучението. Във връзка с това ние ще подкрепяме разнообразни докторски програми. Вземайки предвид „Препоръките от Залцбург II”² и Принципите за иновативно докторско обучение³, ние ще проучим как да повишим качеството, прозрачността, заетостта и мобилността в третия цикъл, тъй като обучението и квалифицирането на кандидатите за докторска степен имат особено значение за свързването на ЕПВО и Европейското изследователско пространство (ЕИП). Освен докторските програми, висококачествените програми във втората степен също са необходимо предварително условие за създаването на успешна връзка между преподаването, ученето и научно-изследователската дейност.

Като поддържаеме голямо разнообразие от възможности и същевременно увеличаваме тяхната атрактивност, ние можем да открием и други възможни общи принципи за магистърските програми в ЕПВО, които да отчитат и работата, свършена преди това⁴.

Необходимо е смислено прилагане на **резултатите от ученето** с оглед консолидиране на ЕПВО. Разработването, разбирането и практическото прилагане на резултатите от ученето е от ключово значение за успеха на системата за трансфер на кредити (ECTS), дипломните приложения, признаването на квалификациите, квалификационните рамки и осигуряването на качество, като всички те са независими едни от други. Ние призоваваме институциите да осъществят още по-добра връзка между академичните кредити, резултатите от ученето и натовареността на студентите, както и да включат постигането на учебни резултати в процедурите по оценяване. Ще работим за осигуряване на гаранции, че Ръководството за потребителите на ECTS⁵ напълно отразява състоянието на текущата работа върху резултатите от ученето и признаването на предишното обучение.

Ние приветстваме напредъка при разработването на **квалификационни рамки**; те подобряват прозрачността и биха дали възможност на системите за висше образование да бъдат по-открити и гъвкави. Осъзнаваме, че реализирането на всички ползи от квалификационните рамки може на практика да се окаже по-голямо предизвикателство, отколкото разработването на структурите. Разработването на квалификационни рамки трябва да продължи, за да може те да се превърнат в ежедневна реалност за студентите, преподавателите и служителите. Същевременно някои държави са изправени пред предизвикателства при финализирането на националните рамки и при самосертифицирането на тяхната съвместимост с квалификационните рамки на ЕПВО (КРЕПВО) до края на 2012 г. Тези държави трябва да удвоят своите усилия и да се възползват от подкрепата и опита на другите, за постигането на целта.

² Европейска университетска асоциация (2010 г.): „Препоръките от Залцбург II”.

³ Европейска комисия (2011 г.): „Доклад за упражнението по планиране на докторското обучение в Европа – по пътя към прилагането на общ подход”.

⁴ Европейска университетска асоциация (2009 г.): „Изследване на магистърските степени в Европа”.

⁵ Европейска комисия (2009 г.): „Ръководството за потребителите на ECTS”.

Постигането на общо разбиране за нивата на нашите квалификационни рамки е от ключово значение за признаването, използвано както за академични, така и за професионални цели. Квалификациите, придобити при завършване на училище, които дават достъп до висше образование, се считат за ниво 4 на Европейската квалификационна рамка (ЕКР) или еквивалентни нива в държавите, които не са обвързани с ЕКР, когато същите са включени в националните квалификационни рамки. В допълнение, ние се ангажираме да реферираме квалификациите от първия, втория и третия цикъл спрямо нивата, посочени в ЕКР. Ще проучим как КРЕПВО би могла да отчетва квалификациите от краткосрочните цикли на обучение (ниво 5 на ЕКР) и ще насърчаваме държавите да използват КРЕПВО за реферирание на тези квалификации към националните контексти, където такива съществуват. Ние призоваваме Съвета на Европа и Европейската комисия да продължават да координират усилията си да направят съответните квалификационни рамки работещи на практика.

Ние приветстваме ясното позоваване на ECTS, на Европейската квалификационна рамка и на резултатите от ученето в предложението на Европейската комисия за актуализиране на директивата на ЕС за признаването на **професионалните квалификации**. Ние подчертаваме значението за адекватно отчитане на тези елементи при вземането на решенията за признаване.

Увеличаване на мобилността за по-добро обучение

Мобилността с учебна цел има ключово значение за гарантиране на качеството на висшето образование, увеличаване заетостта на студентите и разширяване на трансграничното сътрудничество в рамките на ЕПВО и извън него. Ние приемаме стратегията „Мобилност за по-добро обучение”⁶ като приложение, включващо резултатите, които искаме да постигнем по отношение на мобилността, като неразделна част от нашите усилия да насърчим един елемент от интернационализацията във всички аспекти на висшето образование.

Достатъчната финансова подкрепа за студентите е от ключово значение за осигуряването на равен достъп и възможности за мобилност. Ние препотвърждаваме нашия ангажимент за пълна **преносимост** на националните грантове и заеми в рамките на ЕПВО и призоваваме Европейския съюз да подкрепи това усилие чрез своите политики.

Справедливото **признаване** на академичните и професионалните квалификации, включително признаването на неформалното и самостоятелното учене, е в основата на ЕПВО. То носи директна полза по отношение на академичната мобилност на студентите, подобрява шансовете за професионална мобилност на завършилите и представлява точен измерител на степента на постигната съпоставимост и доверие. Ние сме решени да отстраним оставащите пречки, възпрепятстващи ефективното и адекватното признаване, и желаем да работим за автоматичното признаване на съпоставими академични квалификации, да продължаваме да изграждаме инструментите в рамките на Болонския процес, като дългосрочна цел за ЕПВО. Поради това се ангажираме да ревизираме нашите национални законодателства, за да ги

⁶ Букурещка министерска конференция (2012 г.): „Мобилност за по-добро обучение. Стратегия за мобилност 2020 за Европейската зона за висше образование (ЕЗВО).

съгласуваме с Лисабонската конвенция за признаване⁷. Ние приветстваме издаването на Наръчника за Европейското пространство на признаване (ЕПП)⁸ и препоръчваме неговото използване под формата на комплекс от указания за признаването на международните квалификации и на сборник от добри практики, като също така насърчаваме институциите за висше образование и агенциите за осигуряване на качество да оценят институционалните процедури за признаване от гледна точка на вътрешното и външното осигуряване на качество.

Ние се борим за отворени системи за висше образование и по-добре **балансирана мобилност** в ЕПВО. Ако дисбалансите, касаещи мобилността, между държавите от ЕПВО се считат за твърде значими от поне една от страните, ние насърчаваме участващите държави да обединят усилията за търсене на решение в съответствие със стратегията за мобилност на ЕПВО.

Ние насърчаваме институциите за висше образование да продължават да разработват **съвместни програми и степени** като част от по-широкообхватния подход към ЕПВО. Ще проучим националните правила и практики, свързани със съвместните програми и степени, като форма за преодоляване на пречките пред сътрудничеството и мобилността, заложи в националните стратегии.

Сътрудничеството с другите региони на света и **отвореността към света** са ключови фактори за развитието на ЕПВО. Ние се ангажираме да продължим да проучваме глобалното разбиране на целите и принципите на ЕПВО в съответствие със стратегическите приоритети, постановени в Стратегията от 2007 г. за „ЕПВО в глобален контекст“⁹. Ще направим оценка на прилагането на стратегията до 2015 г., за да дадем насоки за бъдещи действия, свързани с интернационализацията. Форумът за Болонската политика ще продължи да съществува като възможност за водене на диалог, а неговият формат ще бъде доразвиван съвместно с нашите глобални партньори.

Подобряване събирането на данни и прозрачността в подкрепа на политическите ни цели

Ние приветстваме подобреното качество на данните и информацията за висшето образование. Призоваваме за по-целенасочено събиране на данни и тяхното съотнасяне спрямо общоприети индикатори, например за заетостта, социалното измерение, ученето през целия живот, интернационализацията, преносимостта на грантовете/заемите и мобилността на студентите и преподавателите. Ние призоваваме Eurostat, Eurydice и Eurostudent да наблюдават изпълнението на реформите и да докладват по тях през 2015 г.

Ние ще насърчим разработването на система за доброволно партньорско обучение и преглед в страните, които пожелаят това. Това ще помогне да се оцени нивото на реализация на болонските реформи и ще насърчи добрите практики като динамичен

⁷ Съвет на Европа, ЮНЕСКО (1997 г.): Конвенция за признаване на квалификациите, придобити в системата за висше образование в Европейския регион (Лисабонска конвенция за признаване);

⁸ NUFFIC, Нидерландска организация за международно сътрудничество в сферата на висшето образование (2012 г.): „Наръчник за Европейското пространство на признаване“.

⁹ Лондонска министерска конференция (2007 г.): „Европейското висше образование в глобален контекст. Стратегия за вътрешните измерения на Болонския процес“.

начин за справяне с предизвикателствата, пред които е изправено европейското висше образование.

Ние ще се борим да направим системите за висше образование по-лесни за разбиране, от обществото и по-специално от студентите и преподавателите. Ще подкрепим подобряването на съществуващите и разработваните инструменти за прозрачност с цел те да бъдат по-добре съобразени с нуждите на потребителите и основани на емпиричен опит. Нашата цел е да се споразумеем за изготвянето на общи указания за прозрачност до 2015 г.

Залагане на приоритети за периода 2012 – 2015 г.

След като очертахме основните цели на ЕПВО за предстоящите години, ние постановихме следните приоритети за извършване на дейности до 2015 г.

На национално ниво съвместно със съответните заинтересовани страни, и най-вече с институциите за висше образование ние ще:

- обмислим, задълбочено, констатациите на Доклада за изпълнение на Болонския процес от 2012 г. и ще вземем предвид неговите констатации и препоръки;
- подобрим политиките за разширяване на цялостния достъп до висше образование и увеличаване броя на завършилите, включително чрез мерки, насочени към по-активно участие на по-слабо представените социални групи;
- създадем условия, които насърчават преподаване, фокусирано върху студентите, иновативни методи на преподаване и подкрепяща и вдъхновяваща работна и учебна среда, които продължават да включват студентите и преподавателите в управленските структури на всички нива;
- разрешим на агенциите за осигуряване на качество, регистрирани в EQAR, да осъществяват своята дейност в рамките на ЕПВО, като се съобразяват с националните изисквания;
- работим за насърчаването на заетостта, ученето през целия живот, придобиването на предприемачески умения и умения за разрешаване на проблеми чрез подобро сътрудничество с работодателите, особено при разработването на учебни програми;
- осигурим гаранции, че прилагането на квалификационните рамки, ECTS кредитите и дипломните приложения се основава на резултатите от ученето;
- приканим държавите, които не могат да финализират създаването на национални квалификационни рамки в съответствие с КРЕПВО до края на 2012 г., да удвоят своите усилия и да изпратят ревизирана пътна карта за тази задача;
- приложим препоръките на стратегията „Мобилност за по-добро обучение” и ще работим за пълна преносимост на националните грантове и заеми в рамките на ЕПВО;
- ревизираме националното законодателство, за да го преведем в пълно съответствие с Лисабонската конвенция за признаване и ще насърчим използването на наръчника за ЕЗП, за да усъвършенстваме практиките за признаване на квалификациите;
- насърчаваме създаването на съюзи на знанието в рамките на ЕПВО, които ще се концентрират върху научно-изследователската дейност и технологията.

На европейско ниво под формата на подготовка за Министерската конференция през 2015 г. и в сътрудничество със съответните заинтересовани страни ние ще:

- помолим Eurostat, Eurydice и Eurostudent да наблюдават напредъка при осъществяването на реформите, предвидени в Болонския процес, и прилагането на стратегията „Мобилност за по-добро обучение”;
- разработим система за доброволно партньорско обучение и преглед, която да бъде приложена до 2013 г. в държавите, които поискат това, и ще стартираме пилотен проект за насърчаване на партньорското обучение във връзка със социалното измерение на висшето образование;
- разработим предложение за ревизирана версия на ЕСУ, която да бъде приета;
- подкрепим качеството, прозрачността, заетостта и мобилността в третата степен като същевременно ще изграждаме допълнителни мостове между ЕПВО и Европейското изследователско пространство;
- работим за осигуряване на гаранции че Потребителското ръководство за ECTS напълно отразява състоянието на текущата работа върху резултатите от ученето и признаването на предишно обучение;
- координираме работата по осигуряване на гаранции, че квалификационните рамки са приложими на практика, като подчертаваме тяхната връзка с резултатите от ученето и изследваме как КРЕПВО може да вземе предвид краткосрочните квалификации в рамките на националните контексти;
- подкрепяме работата на изследователската група от държави, състояща се от държави, които се опитват да намерят начини за постигане на автоматично признаване на съпоставимите квалификации;
- проучим националното законодателство и практики, свързани със съвместните програми и степени, като начин за премахване на пречките пред сътрудничеството и мобилността, съществуващи в националните контексти;
- оценим прилагането на Стратегията „ЕПВО в глобален контекст”;
- разработим за ЕПВО указания относно политиките за прозрачност и ще продължим да наблюдаваме настоящите инструменти за прозрачност, както и онези, които са в процес на разработване.

Следващата Министерска конференция в рамките на ЕПВО ще се състои в Ереван, Армения през 2015 г. и на нея ще бъде ревизиран напредъкът по изброените приоритети.